

О. С. Кулинич, В. М. Зігунов

Сумський державний педагогічний

університет імені А. С. Макаренка

elena.kulynych.13@gmail.com, zigunov.v@gmail.com

ГІРСЬКА ПІДГОТОВКА СПІВРОБІТНИКІВ ПІДРОЗДІЛІВ СПЕЦІАЛЬНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ

У статті визначається зміст професійної підготовки підрозділів спеціального призначення, яка проводиться з метою забезпечення їх готовності до виконання службово-бойових завдань при надзвичайних обставинах.

Ключові слова: *спецпризначенці, гори, гірська підготовка, страхівка, гірсько-штурмова підготовка.*

В статье определяется содержание профессиональной подготовки подразделений специального назначения, которая проводится с целью обеспечения их готовности к выполнению служебно-боевых задач при чрезвычайных обстоятельствах.

Ключевые слова: *спецназовцы, горы, горная подготовка, страхівка, горно-штурмовая подготовка.*

The article defines the content of professional training of special forces, which is carried out in order to ensure their readiness to perform combat missions in emergencies.

Key words: *special forces, mountains, mountain training, insurance, mountain assault training.*

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими та

практичними завданнями. Підготовка співробітників спеціального призначення передбачає систему заходів, спрямованих на закріплення і оновлення в плановому порядку необхідних знань, умінь і навичок, що є вкрай важливою проблемою для вивчення якої потрібне вирішення наукових та практичних завдань.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання даної проблеми, показав, що такі науковці, як А. Б. Абазов та Ш. Г. Арадахов та інші присвятили різним аспектам гірської та висотної підготовки багато уваги.

Мета статті. Проаналізувати гірську підготовку для співробітників спеціального призначення.

Особливе значення в підготовці співробітників спеціального призначення має базова підготовка, яка закладає основу фізичної та техніко- тактичної підготовки і служить не тільки фундаментом вдосконалення, але і є одним з основних факторів безпеки. Однак в даний час рівень методичної підготовленості інструкторів і тренерів знизився, і, як наслідок, знизилася якість підготовки [3].

Аналіз програм підготовки спецпризначенців показує, що час, який відводиться на освоєння умінь і навичок подолання одних і тих же перешкод в різних видах туризму, в різних навчально-тренувальних центрах може відрізнятися на 30-50%, відрізняється також і послідовність освоєння окремих технічних прийомів і дій. Немає єдності думок фахівців і в питанні оцінки рівня фізичної, технічної і тактичної підготовки [5].

В ході дослідження стану проблеми були виявлені наступні протиріччя:

- між потребою в підвищенні якості підготовки і відсутністю єдиних поглядів фахівців до визначення змісту і методики, яка забезпечує необхідну базову підготовку;
- між існуючими системами базової підготовки в різних видах туризму, зумовленими їх спеціалізацією, можливістю інтеграції і змін цих

систем, і недостатньою теоретико-практичною розробленістю підходів в реалізації цієї можливості;

➤ між необхідністю формування у спецпризначенців на етапі базової підготовки знань, умінь і навичок, що забезпечують не тільки спортивне вдосконалення, але і безпеку, і відсутністю науково обґрунтованих змісту і методики базової підготовки.

Виділені протиріччя визначили актуальність дослідження і стали основою для постановки наукової проблеми теоретико-методичного, змістовного та організаційного забезпечення процесу базової гірської підготовки.

Економічне і політичне положення, характерні для країни сьогодні, висувають нові вимоги, які потрібні для підготовки співробітників спеціальних підрозділів України. Специфіка їх діяльності не обмежується проведенням спеціальних операцій тільки в масштабах міста: все більше спецоперацій по ліквідації або затримання злочинців проводиться в гірничо-лісистій і гірській місцевості, що, в свою чергу, вимагає наявності у співробітників певних навичок і вмінь роботи як в міських умовах, так і в умовах гірської місцевості [2].

За останні роки змінився рівень складності завдань, визначених для спеціальних підрозділів, внаслідок чого відбулася трансформація якості гарного спорядження, почала активно застосовуватися нова екіпіровка і амуніція, що, безумовно, відбилося на характері роботи співробітників спецпідрозділів. У статті розглядаються питання безпеки і техніки страхівки, які є найважливішими елементами забезпечення безпеки співробітників- висотників спеціальних підрозділів при проведенні спеціальних операцій в різних умовах [4].

Висотно-штурмова підготовка - це сукупність прийомів і способів, що дозволяють виконувати службово-бойові завдання всередині об'єктів, по зовнішній вертикалі будівлі або в інших важкодоступних місцях. На практиці – це вміння виконувати службове завдання або вести бойові дії на тих напрямках, звідки злочинець не очікує удару, тим самим досягаючи максимального ефекту;

вміння проникнути в найбільш важкодоступні місця об'єкта [2].

Для отримання першого рівня початкової фасадної підготовки співробітнику спеціального підрозділу необхідно досягти певного рівня майстерності і володіти високими показниками фізичної підготовленості. Крім того, співробітник повинен засвоїти певний обсяг знань і придбати технічні навички при пересуванні на важкодоступних ділянках будівель і конструкцій, вивчити найпростіші мотузкові системи, альпіністські вузли і з'єднання, досконально знати заходи безпеки при роботі на висотних об'єктах, страховки і самостраховки, відпрацювати способи посадки і екстремальної евакуації співробітника з позиції [1].

Головними елементами забезпечення безпеки пересування на висотних будівлях та інших конструкціях є правильна посадка співробітника, навішування мотузок, страховка і самостраховка. З метою забезпечення безпеки співробітників спеціального призначення використовується індивідуальна страхувальна система.

Навчання практичним навичкам висотної підготовки в реальних умовах має передувати ознайомлення співробітників з призначенням і пристроєм спеціального альпіністського спорядження, загальними поняттями пересування по вертикальних схилах.

Гірничо-висотна підготовка співробітників підрозділів спеціального призначення - це спеціальна технологія заняття вигідних позицій і виконання поставлених завдань на об'єктах, розташованих в гірничо-лісистій місцевості, на промислових або інших будівлях і об'єктах, при яких дістатися до місця виконання бойових завдань можна тільки з допомогою підйому або спуску по мотузці або за допомогою інших альпіністських методів пересування і страховки.

Нерідко в процесі проведення спеціальної операції при вогневому контакті співробітники підрозділів спеціального призначення для порятунку свого життя змушені шукати укриття або займати певну позицію в будівлі (наприклад, на

даху). На тих об'єктах, де відсутні звичайні технології доступу, виникає необхідність використання технології гірської підготовки і промислового альпінізму [4].

Актуальність теми дослідження в даний час обумовлена тим, що, на сході нашої держави проводиться операція об'єднаних сил (ООС) і обстановка в окремих суб'єктах регіону залишається складною. А так як на заході країни розташовані гори, то виникає питання про вдосконаленні гірської і альпіністської підготовки співробітників спецпідрозділів України.

При практичному застосуванні отриманих знань в реальній обстановці співробітники спецпідрозділів нерідко стикаються з труднощами різного роду. Тому відомості про навички і уміння, моделі поведінки в різних ситуаціях, наведені в спеціальній літературі і зокрема в цій статті, вимагають закріплення на практиці. Також важливою складовою успішного проведення спецоперації є вміння знаходити правильні рішення, які приходять з досвідом, нерідко здобуваються при драматичних обставинах.

В даний час тактика наших підрозділів полягає у веденні пошуку, блокуванні противника і його знищенні. Для виконання подібних завдань залучаються дрібні підрозділи (взвод, посилене відділення спеціального призначення або група розвідників) при вогневій підтримці сил і засобів, що знаходяться в розташуванні старших начальників.

Перед виходом необхідно ретельно вивчити район дій. По-перше, оцінити місцевість, вибрати і визначити складність маршруту, характерні орієнтири для руху. По-друге, призначити місця привалів, ночівлі, визначити можливі майданчики для посадки літака. Маршрут руху, висоти, на яких має бути виконане завдання, характер місцевості, орієнтири необхідно донести до всього особового складу. Виконавши дані заходи, командир повинен побудувати бойовий порядок і довести до кожного солдата, як він повинен діяти при зустрічі з противником.

Навчання людей поведінки в горах - древнє і шановне ремесло, яке

перетворилося завдяки людській винахідливості, сучасному спорядженню, точним картам і спеціальним пристроям в серйозний бізнес. Очевидним стає і та обставина, що людство не перестає вдосконалювати свої навички дій в умовах постійно мінливого середовища [3].

Планування спеціальної операції повинно ґрунтуватися на найбільш ефективному варіанті проникнення. В основі прийняття рішення повинен лежати аналіз в першу чергу таких обставин: наявність вікон, дверей та інших місць можливого проникнення, можливість або неможливість безшумного пересування тощо. В результаті такого аналізу особовий склад групи повинен знати:

- можливі способи, що дозволяють проникнути в будівлю через встановлені місця: використання ключів; використання спеціальних інструментів; використання склорізів. Розташування місць можливого проникнення по відношенню до злочинців;
- можливість того, що злочинці почують, як тактична група намагається проникнути в будівлю;
- якщо група буде виявлена злочинцями, то чи зможе вона: нейтралізувати злочинців, не піддаючи небезпеці життя заручників; захистити себе від вогню злочинців; починати негайний штурм через той вхід, звідки здійснюється проникнення;
- якщо групі вдається успішно проникнути в будівлю, то чи зможе вона: нечутно стати на вигідну для штурму позицію; в разі виявлення почати негайний штурм з великою ймовірністю успіху; зустрівши на своєму шляху перешкоду, таємно відступити або зайняти бойову позицію на цьому етапі.

Тільки тренування на реальних об'єктах можуть показати ступінь підготовленості та боєготовності групи, відповідно організація таких тренувань має першорядне значення для професійної підготовки співробітників спецпідрозділів [5].

Висновки і перспективи подальших наукових досліджень. Основу

методики на етапі базової підготовки гірських туристів повинні в основному складати пов'язані методи тренування, що дозволяють формувати і удосконалювати техніку гірського туризму одночасно з розвитком необхідних фізичних якостей, за умови дотримання принципу посильних труднощів. Основним змістом тактичної підготовки є рішення ситуаційних завдань. Причому складність цих завдань в процесі підготовки повинна зростати, а час, що дається на їх рішення скорочуватися.

Перспективою подальших досліджень є розробка, створення та експериментальна перевірка ефективності методики базової гірської підготовки співробітників підрозділів спеціального призначення.

Список використаних джерел

1. Абазов А. Б. Основные узлы и соединения в альпинизме : учеб. пособие. Н., 2014.
2. Гірська підготовка. URL: <https://www.mil.gov.ua/news/2018/10/02/girska-pidgotovka-pidrozdilu-sso>
3. Гірничо-альпіністська підготовка. URL: <https://mydocx.ru/5-18396.html>
4. Кашевник Б. Л. Аварийно-спасательное снаряжение для работ на высоте с использованием основ и приемов техники альпинизма. М., 2008. 184 с.
5. Магомедов Р. Р. Педагогическая система многолетней подготовки спортсменов в горном туризме : дис. М., 2002. 570 с.